

Fra: Stakeholder AS/ Kristin Holter
Til: FHF/ Rita Naustvik

Dato: 28.03.2025

Utvikle konkret veileder og malverk for rapportering iht. åpenhetsloven, prosjektnr. 901994

1. Sammendrag

Hovedmålsettingen med prosjektet har vært å utarbeide maler og veiledning som sikrer at bransjen har tilgang til gode verktøy i arbeidet med åpenhetsloven. Leveransene skal sikre at merarbeid og usikkerhet knyttet til etterlevelse av åpenhetslovens krav blir minst mulig for bransjens aktører.

Vi har kartlagt bransjens arbeid med åpenhetsloven og behov for veiledningsmateriell ved å gjennomføre intervjuer og ved å analysere informasjon rederiene har offentliggjort om sitt arbeid med åpenhetsloven.

Mange selskaper i bransjen har små administrasjoner, og ønsker å gjøre arbeid med åpenhetsloven, innkjøp, rapportering og andre administrative oppgaver så effektivt som mulig. Bransjen ønsker seg tydelige retningslinjer. Status i dag er at mange redegjørelser i dag er korte og inneholder lite informasjon.

Vi har kartlagt andre eksisterende rapporteringskrav og lovkrav, og hvordan Sjøfartsdirektoratet jobber med tilsyn og krav til ulike fartøygrupper, for å finne sammenfall mellom disse kravene og kravene i åpenhetsloven. Bransjen er underlagt svært strenge regler og jobber systematisk og kontinuerlig med arbeidsforhold internt, og vår konklusjon er at disse kravene sammenfaller med kravene i åpenhetsloven om aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet. Virksomhetene bør gjøres oppmerksom på at en beskrivelse av dette interne arbeidet bør inkluderes i virksomhetenes redegjørelse etter åpenhetsloven, men det er ikke behov for ytterligere veiledning.

Prosjektet har resultert i flere leveranser, blant annet en steg-for-steg-veileder for aktsomhetsvurderinger, maler for etiske retningslinjer, spørreskjema til leverandører og et risikovurderingsverktøy i Excel. Risikoverktøyet lar rederiene evaluere leverandører basert på produksjonsland og leverandørens egne rutiner, med mulighet for å prioritere oppfølging av høyrisikoleverandører. I tillegg er det utviklet maler for redegjørelser tilpasset både små og store virksomheter.

Summary in English

The main objective of the project has been to develop templates and guidelines to ensure that the industry has access to effective tools for compliance with the Transparency Act. The project deliverables aim to minimize additional workload and uncertainty related to meeting the requirements of the act for industry players.

We have mapped the industry's work with the Transparency Act and identified the need for guidance materials by conducting interviews and analyzing information that the fishing fleet have published about their compliance efforts. Many companies in the industry have small administrative teams and aim to handle compliance with the Transparency Act, procurement, reporting, and other administrative tasks as efficiently as possible. The industry has expressed a desire for clear guidelines. Generally, many current disclosures are brief and contain limited information.

We have also reviewed other existing reporting and legal requirements and examined how the Norwegian Maritime Authority conducts inspections and sets requirements for different vessel groups. This was done to identify overlap between these requirements and those of the Transparency Act. The industry is subject to strict regulations and works systematically to improve internal working conditions. Our conclusion is that these existing requirements align with the Transparency Act's provisions on due diligence within a company's own operations. Businesses should be made aware that descriptions of their internal compliance efforts should be included in their Transparency Act disclosures, but no additional guidance is necessary.

The project has resulted in several deliverables, including a step-by-step guide for conducting due diligence assessments, templates for ethical guidelines, supplier questionnaires, and a risk assessment tool in Excel. This risk tool allows companies to evaluate suppliers based on the country of production and the supplier's internal procedures, with the option to prioritize follow-up for high-risk suppliers. Additionally, templates for accounts have been developed, tailored to both small and large businesses.

2. Innledning

Åpenhetsloven krever at større norske virksomheter gjennomfører aktsomhetsvurderinger med hensyn på menneskerettigheter og arbeidsforhold både i egen virksomhet og leverandørkjede, rapporterer årlig om arbeidet, og svarer på spørsmål fra allmennheten. Metoden loven beskriver (aktsomhetsvurderinger) ble fremmet som frivillig "best practice" av OECD og FN allerede i 2011. Loven har skapt usikkerhet i bransjen, både knyttet til hvordan aktsomhetsvurderinger skal gjennomføres, hva de skal omfatte, og hvordan man skal rapportere. Hva er godt nok etter Forbrukertilsynets (som er tilsynsorgan) vurderinger?

Aktørene i bransjen har mange fellestrekk, både hva angår egen virksomhet og leverandørkjede, noe som gjør samarbeid om etterlevelse av åpenhetsloven fruktbart. Stakeholders rapport fra prosjektet "Utredning om risikoforhold i den norske fiskeflåten relatert til åpenhetsloven" (FHF-901920, 2024) beskriver typiske risikoforhold både i bransjens egen virksomhet og i leverandørkjeden, samt hvordan utfordringene møtes eller kan møtes av bransjens aktører. Rapporten inneholder også en trinn-for-trinn-veileder for hvordan informasjon i rapporten kan

brukes i utarbeidelsen av styrets redegjørelse, et prioriteringsverktøy, og praktiske råd knyttet til etterlevelse av informasjonsplikten. Tilbakemeldingene på rapporten har vært gode, men også samstemte i at veiledning og malverk trenger å være mer detaljerte og tilpasset den konkrete arbeidshverdagen hos bedriftene.

For å utnytte grunnlaget som er lagt i Stakeholders rapport, og sikre at merarbeid og usikkerhet knyttet til åpenhetslovens krav fremover blir minst mulig for bransjens aktører, ønsket FHF å få utarbeidet et konkret malverk for aktsomhetsvurderinger og rapportering etter åpenhetsloven.

Prosjektet startet 14.10.2024 og avsluttes 28.03.2025. FHF-ansvarlig er Rita Naustvik, ansvarlig organisasjon er Stakeholder, Kristin Holter er prosjektleder for prosjektgruppen med Susanne Giske fra Fiskebåt og Linnea Holter Thompson fra Stakeholder. Referansegruppen består av Bjørn Inge Furuli, Ronny Nogva og Elisabeth Strand.

3. Problemstilling og formål

Hovedmål

Å utarbeide maler og konkret veiledning som sikrer at merarbeid og usikkerhet knyttet til etterlevelse av åpenhetslovens krav blir minst mulig for bransjens aktører.

Delmål

- Å utarbeide maler for rapporter som er på et nivå som er godkjent av Forbrukertilsynet.
- Å sikre at eksisterende relevante rapporteringskrav på andre områder inkorporeres i malen.
- Å sørge for at maler for rapporter tilfredsstiller kundekrav / markedets forventninger til rapportering på menneskerettigheter og arbeiderrettigheter.

4. Prosjektgjennomføring

Vi har brukt en blanding av intervjuer og dialog med bransjen, offentlige tilsynsorganer og referansegruppen samt research av offentlig tilgjengelig informasjon som metode.

Prosjektet ble gjennomført i form av fire arbeidspakker:

1. Bakgrunn. Denne delen handlet om å undersøke eksisterende rapporteringskrav, hvordan bransjen jobber med åpenhetsloven i dag, hvordan rederiene organiserer arbeidet.
2. Produktutvikling. Denne delen handlet om å utvikle konkret malverk, veiledere og verktøy for bransjen som kan brukes i praksis.
3. Sikre at lovkrav og kundeforventninger tilfredsstilles. Denne delen handlet om å sikre at maler og veiledning er i tråd med råd fra Forbrukertilsynet og potensielle kundespørsmål og forventninger som kunder har til rederier.
4. Formidling av løsningen. Denne delen handlet om å presentere arbeidet og leveransene for bransjen. Dette gjøres i to webmøter: Ett underveis i prosjektet for å få innspill før leveransen ferdigstilles, og ett etter prosjektet er ferdig for å vise og presentere hvordan det skal tas i bruk for bransjen. Fiskebåt organiserer og inviterer til webmøtene.

5. Oppnådde resultater, diskusjon og konklusjon

Vi har fått innspill fra bransjen, og perspektiv på hvordan åpenhetsloven er tatt imot, sentrale spørsmål, hvilke behov og ønsker bransjen har. Vi har hatt dialog med Forbrukertilsynet og Sjøfartsdirektoratet for innspill, faglig veiledning og for å ha dialog om arbeidet med åpenhetsloven i norsk fiskeflåte.

Vi har ut ifra dette produsert maler for etiske retningslinjer, redegjørelse og spørreskjema som kan brukes av norske rederier. Vi har produsert et risikovurderingsverktøy for leverandører, i Excel. Her kan rederier legge inn leverandørnavn, produkt eller tjeneste som kjøpes inn fra gitt leverandør, hvilket produksjonsland som er viktigst for produktet eller tjenesten, og få en vurdering av iboende risiko, som hovedsakelig er knyttet til produksjonsland. Deretter kan de legge inn informasjon om hvorvidt leverandøren er omfattet av åpenhetsloven, om de har publisert en redegjørelse, om de beskriver sine rutiner for aktsomhetsvurderinger, om de har varslingskanal, som til sammen utgjør en risikovurdering av leverandørens rutiner. Deretter kan man bestemme om leverandøren prioriteres for videre oppfølging eller om risikoen vurderes som lav og leverandøren ikke trengs å følges opp videre. Vi har også produsert en veileder, der bransjen kan følge en stegvis rutine for arbeidet med aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer og kravene i åpenhetsloven.

Slik vi forstår det er hovedutfordringen for bransjen at det er lite tid og ressurser til arbeidet med åpenhetsloven. Det er små administrasjoner, og den som har ansvar for loven har også mange andre administrative oppgaver. Det er samtidig en bransje som er rutinert i å jobbe systematisk med strenge og detaljerte lovkrav, og har et ønske om å imøtekomme lovens krav best mulig, på en effektiv måte. Bransjen opplever det som en utfordring at det er lite konkret veiledning om hvordan man, helt praktisk, skal jobbe med kravene i loven. Det er et ønske om effektive, enkle og oversiktlige løsninger som har effekt og som reduserer «skjemaveldet» der spørreskjemaer sendes hit og dit uten verken hensikt eller effekt på arbeidsvilkår.

Vi har oppnådd en forståelse av bransjens behov, og basert på dette utviklet et malverk som kan brukes av ulike typer rederier, og føre til en bedre rutine, og mer effektivitet i arbeidet med åpenhetsloven.

6. Hovedfunn

- Bransjen har behov for enkel og effektive rutiner for å imøtekomme kravene i åpenhetsloven.
- Det er mange som har sendt hverandre skjemaer uten å ha en klar mening om hvorfor. Det er nødvendig å ha verktøy for å jobbe med risikobasert prioritering av hvilke leverandører som skal følges opp.
- Bransjen har gode rutiner for å håndtere risiko for faktisk og potensiell negativ påvirkning på arbeidsforhold og menneskerettigheter i egen virksomhet.
- Krav til styringssystemer, tilsyn og kontroller har gjort at en bransje med høy risiko for de ansatte har satt risikoreducerende tiltak i system.

7. Referanser

Referanser er lagt inn fortløpende gjennom alle leveranser i form av fotnoter.

8. Leveranser

Arbeidspakke 1: Bakgrunnsrapport om eksisterende rapporteringskrav, bransjens arbeid med åpenhetsloven og hvordan arbeidet er organisert.

Arbeidspakke 2: Produktutvikling

- Mal etiske retningslinjer
- Template Supplier Code of Conduct
- Aktsomhetsvurderinger veileder
- Spørreskjema til leverandører
- Questions for suppliers
- Forms: Spørreskjema til leverandører
- Forms: Questions for suppliers
- Lenker til online spørreskjemaer og forklaring av Forms
- Mal redegjørelse mindre fartøy
- Mal redegjørelse store fartøy
- Kundekrav og spørsmål
- Risikoverktøy leverandører